

Utbildningsinspektion i Stamgärde skola

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Bedömningar	2

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Stamgärde skola och besökt skolan den 25 och 26 september, 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka inspektörer som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. De krav på åtgärder som inspektörerna anger i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut med anledning av inspektionen. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Övergripande information om inspektionen finns publicerad på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se) .

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de brister inspektörerna lyfter fram i bedömningen åtgärdas av skolan. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Stamgärde skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Stamgärde skola intervjuades rektorn, personal, elever i årskurs 5 samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte också lektioner i flertalet årskurser och verksamheten i förskoleklassen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Stamgärde skola	Antal elever
Förskoleklass	16
Grundskola	82
Skolbarnsomsorg	60

Källa: Skolans uppgifter

Stamgärde skola ligger centralt i byn Undersåker och ingår i skolområde Mitt. Utbildningen omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1–5. Skolbarnsomsorg är lokal- och verksamhetsmässigt integrerad.

Skolan som består av flera byggnader har under åren byggts till i omgångar. Den gamla skolbyggnaden från 1940-talet används idag som matsal. I övrigt bedrivs verksamheten i två byggnader sammanlänkade till en större enhet. Överlag är lokalerna ljusa och trivsamma och fungerar väl för den undervisning som bedrivs. Undervisning i idrott och hälsa bedrivs i en gymnastiksal som ligger cirka tio minuters gångväg från skolan.

Skolans profil är ”uteskola” vilket innebär att utevistelse, friskvård och utepedagogik prioriteras. Utemiljön erbjuder både stora lektytor, gräsplaner, fotbollsplan, lägerplats, närhet till skog och många olika slag av aktiviteter. En rektor leder skolans arbete och skolans personal är organiserad i arbetslag. Eleverna går i såväl åldersblandade som åldershomogena klasser.

Skolan har vid inspektionstillfället några elever med annat modersmål än svenska. Flera av eleverna bor inom närområdet medan ungefär hälften av eleverna har längre avstånd till skolan och får skolskjuts.

Bedömningar

Samlad bedömning

Det är inspektörernas bedömning att Stamgärde skola i huvudsak erbjuder elever och personal en trygg arbetsmiljö. Klimatet på skolan och elevernas lärandemiljö präglas av en trivsamt och positiv stämning. Skolan genomför de nationella ämnesproven i årskurs 5. Resultaten för 2007 visar att de allra flesta elever når godkända resultat. Emellertid bedömer inspektörerna att uppföljning, analys och dokumentation av elevernas kunskapsutveckling behöver utvecklas inte bara i svenska, engelska och matematik utan i alla ämnen.

Vidare behöver kvalitetsarbetet och arbetet med att upprätta kvalitetsredovisningar förbättras. Det är också inspektörernas bedömning att de nationella målen måste bli mer styrande i undervisningen. Skolan behöver också säkerställa författningarnas krav avseende elevernas garanterade undervisningstid och elevernas rätt till en likvärdig utbildning.

Sammantaget pekar de behov av förbättringsinsatser som påtalas i denna rapport på att rektorn behöver ta ett utökat pedagogiskt ledningsansvar för skolans verksamhet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör ingen systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (1 § och 3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).
- Skolan har ingen arbetsplan. (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte lagens krav (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan genomför inte elevens val i enlighet med förordningen (2 kap 19 – 20 §§ grundskoleförordningen).
- Skolan ger inte studiehandledning på modersmålet till de elever som behöver det (5 kap 2 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte enligt gällande bestämmelser (2 kap. 15 – 16 §§ grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogram utarbetas inte för alla elever som är i behov av särskilda stödåtgärder (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Rektorn bör ta ett tydligare pedagogiskt ledningsansvar.
- Skolan måste säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid utifrån timplanen.
- Kursplaner och läroplaner bör bli mer styrande i verksamheten.
- Information till elever om målen för utbildningen bör förbättras.
- Skolan måste säkerställa att alla elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver.
- Elevernas möjligheter till inflytande över sitt lärande och arbete i demokratiska former bör förbättras.
- Information om elevens kunskapsutveckling vid utvecklingssamtal bör i större utsträckning relatera till mål i kursplaner och läroplan.
- De individuella utvecklingsplanernas kvalitet bör förbättras.
- Skolan bör utveckla former för mer delaktighet och information till föräldrarna om skolans mål och sätt att arbeta.
- Skolan bör tydliggöra för eleverna hur undervisningen genomförs i ämnet hem- och konsumentkunskap samt vilka mål de har att arbeta mot.
- Eleverna bör medverka i framtagandet av ordningsregler.

Kunskaper

Resultat och utvärdering av lärandet

I förskoleklassen prioriteras värdegrundsarbete, rutiner och regler för att barnen ska känna sig trygga. Även ”uteskola”, och skolförberedande aktiviteter i ämne-

na matematik och svenska ingår i den planerade verksamheten. Vid intervjuer uttrycker några föräldrar en viss oro över att leken inte får tillräckligt stort utrymme i förskoleklassens verksamhet. Deras upplevelse är också att övergången från förskolan inneburit stora förändringar för barnen. Inspektörerna vill betona att förskoleklassen är en egen skolform som ska förbereda barn inför den obligatoriska grundskoleutbildningen. I förskoleklassen är tanken att förskolans och grundskolans olika pedagogiska traditioner ska mötas. En pedagogik där lek, omsorg, skapande och barns eget utforskande bör få stort utrymme i verksamheten.

Inspektörerna bedömer att förskoleklassens verksamhet i huvudsak planeras och genomförs utifrån läroplanens intentioner och att eleverna ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Det är dock enligt inspektörerna viktigt att förskoleklassens roll som egen skolform tydliggörs och kommuniceras med föräldrar. Inspektörerna vill således uppmärksamma skolan på läroplanens riktlinjer, att alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet för att stödja elevernas utveckling i ett långsiktigt perspektiv.

Vid Stamgårde skola värderas kunskap högt och bland elever innebär kunskap hög status. Många av eleverna som börjar årskurs 1 har redan lärt sig att läsa.

Skolan genomför de nationella ämnesproven i årskurs 5. Resultaten för 2007 visar att de allra flesta elever når godkända resultat i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna konstaterar att resultaten följs upp på individnivå. Vid utvärderingstillfället i slutet av läsåret försöker man även diskutera resultaten på gruppnivå. Däremot följer skolan inte upp och analyserar resultaten systematiskt över tid eller mellan pojkar och flickor.

Kunskapsutvecklingen följs oftast bara upp i svenska, matematik och till viss del engelska. Uppföljning och dokumentation av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen behöver förbättras. Några rutiner för att systematiskt följa upp och analysera resultaten i samtliga ämnen finns inte. I arbetet med att förbättra elevernas kunskapsresultat behöver läroplan och kursplaner diskuteras och bli mer styrande.

Skollagen slår fast att eleverna ska ha inflytande över skolarbetet. Skolan ska sträva mot att elever successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning. En förutsättning för att eleverna ska kunna få ett verkligt inflytande är att de har kännedom om skolans mål. Vid Stamgårde skola varierar detta bland eleverna. Inspektörerna bedömer därför att elevernas kännedom om de mål som styr utbildningen, samt elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt, bör förbättras.

Det är också angeläget för Stamgårde skola att utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former. Vid inspektionstillfället har arbetet med klassråd och elevråd inte kommit igång. Det är inspektörernas bedömning att skolan bör sträva efter att alla elever, anpassat till ålder och mognad tränas i demokratiska former och att de med stigande ålder ges ökat inflytande över sitt lärande.

Individanpassning och särskilt stöd

Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Stamgårde skola genomför utvecklingssamtal en gång per termin. I huvudsak koncentreras samtalen på ämnena svenska, matematik, engelska och de praktiskt estetiska ämnena. Individuella utvecklingsplaner upprät-

tas för samtliga elever. Det är dock inspektörernas bedömning att kvalitén på de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.

Från och med den 1 juli 2006 har det införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utarbetandet av programmet. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas.

I Åre kommun följer skolorna en gemensam arbetsgång kring elever i behov av särskilt stöd, den så kallade Åremodellen. När personal känner oro för att en elev inte ska klara uppsatta mål, ansvarar arbetslaget för att en förstärkt utvecklingsplan (FUP), upprättas. Mål formuleras liksom åtgärder för måluppfyllelse på såväl individ, grupp som organisationsnivå. Om dessa åtgärder inte ger resultat kallas till elevvårdskonferens där beslut tas om åtgärdsprogram ska upprättas. Det är skolans specialpedagog som ansvarar för upprättande av åtgärdsprogrammen och den helhetsbedömning som ska utgöra underlag för åtgärdsprogrammet. Vid intervjuer framkommer att det brukar ta en månad innan ett åtgärdsprogram blir upprättat. Föräldrar påtalar också att det kan vara svårt att särskilja de olika dokumenten och dess betydelse.

Inspektörerna bedömer att arbetsgången som skolan tillämpar riskerar att fördröja en adekvat utredning av elevernas stödbehov. Inspektörerna vill också framhålla vikten av att skolan använder sig av de begrepp som finns i skollagstiftningen för att undvika missförstånd och osäkerhet avseende elevernas rättigheter. Elever i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov utredda och tillgodosedda. Den dokumentation som skollagstiftningen kräver i detta sammanhang är ett åtgärdsprogram. Sammantaget är det inspektörernas bedömning att skolan måste se till att alla elever får det stöd de har rätt till samt att skolan måste säkerställa att alla elever i behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram.

Skolans elevhälsoteam har en stödjande roll gentemot arbetslagen och arbetar både handledande och i direkta elevärenden. Teamet som består av rektorn, skolsköterska och specialpedagog träffas kontinuerligt och diskuterar aktuella elevärenden och hur behoven ser ut i olika klasser. Specialpedagogen träffar också arbetslagen varje vecka. Skolan har därutöver möjlighet att kontakta kommunens centrala resursteam, för att få ytterligare hjälp i sitt elevhälsoarbete.

Behovet av särskilt stöd beskrivs vara stort i vissa klasser. I intervjuer framkommer att det varierat i vilken grad behovet av stöd tillgodosetts och i vilken mån föräldrar har kunnat påverka. Personalens uppfattning är att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det stöd de har rätt till. Bristande resurser ses som en anledning. Inspektörerna bedömer att skolan bör följa upp på vilket sätt stödresurser används och vilka effekter det får för att de på bästa sätt ska komma alla elever tillgodo.

Normer och värden

Det är inspektörernas bedömning att Stamgårde skola överlag erbjuder elever och personal en trygg arbetsmiljö. Klimatet på skolan och elevernas lärandemiljö präglas av en trivsamt och positiv stämning. Skolan har lagt ner mycket tid på sitt värdegrundsarbete, ett arbete som de bedömer att de lyckas väl med. Att

visa respekt och hänsyn till varandra är områden som skolan dagligen återkommer till. Eleverna ser och tar hand om varandra. Vid intervjuer framkommer att kränkningar förekommer i mycket liten utsträckning och att skolan direkt tar tag i situationer som uppstår. I de fall kränkningar eller mobbning förekommit arbetar skolan efter en handlingsplan som medger att föräldrakontakt tas först efter några dagar. Anledningen är att den elev som kränkt eller mobbat, själv ska ges möjlighet att berätta för sina föräldrar. Skolan menar också att föräldrars reaktioner brukar vara både bestörtning och ilska varför föräldrasamtalen kräver noggranna förberedelser. Inspektörerna bedömer att skolan måste säkerställa att föräldrar skyndsamt kontaktas när deras barn är inblandade i mobbning eller kränkande behandling.

Det råder numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen och skolorna skall bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen skall åtgärder redovisas och den skall ses över och följas upp varje år. Inspektörerna bedömer att den likabehandlingsplan som Stamgårde skola upprättat inte uppfyller författningens krav vilket skolan måste åtgärda. Eleverna är medvetna om vilken värdegrund skolan arbetar efter. Däremot är likabehandlingsplanen inte känd bland eleverna. Inspektörerna vill i sammanhanget uppmärksamma skolan på att likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barn och elever. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling.

Skolans gemensamma ordningsregler som benämns ”förhållningssätt”, finns nedskrivna och tillgängliga i alla klassrum. Förhållningssätten förefaller vara kända bland eleverna. Däremot har eleverna inte varit delaktiga i framtagandet av reglerna. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att det från den 1 juli 2006 ställs något andra krav på att det skall finnas ordningsregler på varje skola. Det är rektorn som ansvarar för att ordningsregler tas fram tillsammans med lärare, övrig personal samt företrädare för elever och deras vårdnadshavare. All personal, alla elever och deras vårdnadshavare skall känna till vilka ordningsregler som gäller och vilka konsekvenserna blir om de inte följs.

Ledning och kvalitetsarbete

Styrning och ledning

Det har varit stor omsättning i personalgruppen de senaste åren. Vid inspektionstillfället har några av lärarna arbetat på skolan endast några veckor. Inspektörerna kan dock konstatera att många av lärarna är engagerade och trygga i sina yrkesroller. Lärarna undervisar också i huvudsak i de ämnen som de har utbildning för. Vid lektionsbesök har inspektörerna sett exempel på undervisning med på bra samspel och ömsesidig respekt mellan lärare och elever.

Rektorn som leder skolans verksamhet ansvarar även för skolbarnsomsorg och samtliga förskolor inom skolområde Mitt. Rektorn har tidigare arbetat som

lärare på skolan och menar att hon haft svårt att hitta sin nuvarande roll som ledare. Från personalen uppskattar man rektorns kunskap om skolan, att hon vill alla väl och är lätt att prata med. Samtidigt menar personal att rektorn är hårt arbetsbelastad och borde få möjlighet att få handledning i sin roll som rektor och ledare på skolan. Organisationsförändringar, arbetsmiljöfrågor, administration och personalbyten har medfört att rektorn inte hunnit vara ute i verksamheten i den omfattning hon önskar. Rektorn anses vara förtrogen med grundskolans verksamhet, men däremot inte vara någon pedagogisk ledare. Det framkommer i intervjuer önskemål om att rektorn behöver tydliggöra sin roll som ledare och ta ett större ansvar för den pedagogiska utvecklingen på skolan utifrån ett helhetsperspektiv.

Inspektörerna bedömer att mot bakgrund av ovanstående och de behov av förbättringsinsatser som finns på skolan, behöver rektorn ta ett större ansvar i sitt pedagogiska ledarskap. Rektorn behöver också säkerställa författningarnas krav avseende elevernas garanterade undervisningstid och elevernas rätt till en likvärdig utbildning. Inspektörerna vill i sammanhanget också framhålla det ansvar rektorn har enligt läroplanen.

Kvalitetsarbete

Enligt läroplan för grundskolan krävs att undervisningsmålen ständigt prövas, att resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Vid Stamgärde skola utvärderar arbetslagen verksamheten i slutet av varje termin utifrån direktiv som kommunen tillhandahåller. Utöver de kommunala målen utvärderas även de mål som skolan själva satt upp. Arbetslagens utvärderingar utgör underlag för skolans kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningen är dock till stora delar en utvärdering av de kommunala målen. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte lever upp till förordningens krav. Skolan bör därför förbättra sitt kvalitetsarbete och sin kvalitetsredovisning så att kopplingen till de nationella målen blir tydligare. Utvärderingar, uppföljning och analys av elevernas resultat, samt uppföljning av individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram bör också i högre grad ligga till grund för skolans förbättrings- och utvecklingsarbete. Inspektörerna vill också tydliggöra att kvalitetsredovisningen även ska innehålla en beskrivning av i vilken mån förskoleklassen och skolbarnsomsorgen når de nationella målen. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

Vid varje skola ska det dessutom finnas en arbetsplan som ska ange hur skolan ska arbeta mot de nationella målen. På Stamgärde skola finns utarbetade lokala kursplaner. Däremot saknas arbetsplan.

Tillgång till likvärdig utbildning

Det är enligt inspektörerna svårt att överblicka om eleverna vid skolan får den undervisningstid i olika ämnen som timplanen anger. Eleverna har inte hem- och konsumentkunskap på schemat. Enligt rektorn är ämnet integrerat i undervisningens olika ämnen. Skolan arbetar exempelvis med uteskola där delar av ämnet ingår. Inspektörerna vill dock understryka vikten av att skolan tydliggör ämnet för eleverna och vilka mål de har att arbeta mot, samt ser över undervisningens kvalitet. Likaså att undervisningen är av den omfattningen att eleverna har möjlighet att nå målen för ämnet i årskurs 5.

Elevers val finns inte heller på schemat. Skolan måste säkerställa att undervisningen syftar till att fördjupa eller bredda kunskaperna inom valt ämne enligt kursplanen och att ansvaret för elevers val vilar på skolans personal. Eleverna

måste dessutom göras medvetna om att de har elevens val, liksom vilket urval av ämnen som erbjuds.

Inspektionen visar också att undervisning i de naturorienterande ämnena i stor utsträckning handlar om naturkunskap. Ämnen som fysik, kemi och teknik finns inte på schemat, utan ingår som delar i temaarbeten enligt personalen. Eleverna är heller inte medvetna om att dessa ämnen ingår i deras utbildning. Det innebär att eleverna torde ha svårigheter att uppnå målen för de olika naturorienterade ämnena. Inspektörerna vill tydliggöra att det är målen i kursplanerna som skall styra undervisningen och det är timplanen som skall styra fördelningen mellan olika ämnen. Detta blir särskilt viktigt mot bakgrund av att skolan saknar systematik i att följa upp elevernas kunskapsresultat i alla ämnen och att de samhälls- och naturorienterade ämnena inte heller följs upp vid utvecklingssamtalen.

Skolan har ett fåtal elever med annat modersmål än svenska. Inga elever deltar dock i någon modersmålsundervisning och har inte heller erbjudits den möjligheten. Inspektörerna vill betona att elever med annat modersmål än svenska också har rätt till studiehandledning. Skolan behöver således ta ansvar för att alla barn och elever med annat modersmål än svenska får information om dessa möjligheter.

Undervisning i svenska som andraspråk erbjuds tillsammans med några andra elever i Järpen tre gånger i veckan. Inspektörerna kan konstatera att svenska som andraspråk behandlas som stödundervisning då eleverna även får undervisning i ämnet svenska. Detta är inte förenlighet med gällande bestämmelser. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att undervisning i ämnet ska anordnas i stället för undervisning i svenska. Därutöver kan det anordnas som språkval, elevens val eller inom ramen för skolans val.

Sammantaget är det viktigt att rektorn säkerställer elevernas garanterade undervisningstid och deras tillgång till en likvärdig utbildning.

Resurser

Vid inspektionen framkommer att datorer används i begränsad omfattning i undervisningen. Anledningen sägs vara att de få datorer som finns på skolan har dålig kvalitet. Utbudet av program är också litet.

Datum	Ort
2007-12-12	Umeå

AnnaCarin Nilsson

Ola Dahlgren